Friese Energietafel
VERBINDEN | VERGROENEN | VERSNELLEN

Aan:

de Colleges van B&W van de Friese gemeenten,
het College van GS van de Provincie Fryslân,
het Dagelijks Bestuur van Wetterskip Fryslân
de deelnemers van de Friese Energie Alliantie

Onderwerp: Aanbiedingsbrief Energievisie Fryslân
Opstellers: Friese Energietafel
Contact: fet@leeuwarden.nl
Datum: 26 april 2024

Geachte colleges, DB Wetterskip Fryslân en deelnemers van de FEA,

**Aanbieding concept-Energievisie Fryslân**
Het samenwerkingsverband Friese Energietafel (FET), bestaande uit vertegenwoordigers van alle Friese overheden, de netbeheerders en de Friese Energie Alliantie, heeft een concept-Energievisie opgesteld. Deze vindt u als bijlage bij deze brief.
Wij zouden het zeer op prijs stellen als u vóór 1 augustus 2024 uw reactie op deze visie aan ons kenbaar wilt maken. We adviseren u om uw volksvertegenwoordiging, of in geval van de Friese Energie Alliantie (FEA) de achterban, te raadplegen over uw reactie en deze daarna, al of niet gewijzigd, bij ons in te dienen.

**Aanleiding**
De Energievisie is opgesteld in het kader van het Integraal programmeren, een aanpak die landelijk in gang is gezet. Alle regio's zijn gevraagd om regisseur te zijn van deze aanpak om het energiesysteem van de toekomst te ontwerpen én dit stapsgewijs te gaan realiseren. Gevraagd is om aan te sluiten bij het Nationaal Plan Energiesysteem, dat eind vorig jaar is uitgekomen. Dit plan geeft ruimte voor decentrale keuzes, die recht doen aan de eigen rol van provincies, gemeenten en waterschappen. In 2023 zijn we met het Integraal programmeren in Fryslân gestart. Deze aanpak hebben we met de Friese Energietafel georganiseerd, waarin de hierboven genoemde partijen aan deelnemen.

**Urgentie**
Een energievisie is nodig, want het huidige energiesysteem voldoet niet meer. De ontwikkelingen in het Friese energiesysteem gaan snel. Bedrijven, de bouw, de landbouw en mobiliteit hebben de gang erin gezet om $CO_2$-neutraal te worden. In rap tempo stappen deze sectoren over van het gebruik van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte elektriciteit of naar het gebruik van groene gassen. Dit heeft tot effect dat het elektriciteitsnet vol raakt en er een tekort is aan groen gas. Het gevolg is dat bedrijven zich niet kunnen uitbreiden, het elektrificeren van vrachtvervoer en de veerponten op slot staat en het terug leveren van duurzaam opgewekte elektriciteit niet altijd meer mogelijk is. Vanwege de onrustige geopolitieke situatie zijn bovendien de energieprijzen hoog opgelopen. Iedereen vraagt zich af hoe de energiekosten omlaag kunnen en hoe we tot een goed werkend systeem kunnen gaan komen.
De geschetste omstandigheden leiden tot een groot gevoel van urgentie om nu een ander én beter energiesysteem te ontwerpen. Een systeem dat voldoet aan de huidige en de verwachte vraag en aanbod van fossielvrije energie. Een systeem waar we met minder energie toe kunnen. En een systeem

waarmee we zaken als netcongestie en grote prijsschommelingen achter ons kunnen laten. Omdat het om een rigoureuze verandering van het energiesysteem gaat, is onze gezamenlijke visie nodig. Een visie op hoe zo'n ideaal systeem in Fryslân eruit zou moeten zien, voor ons nu en voor de generaties die na ons komen.

Deze urgentie van de verbetering van ons energiesysteem wordt door alle maatschappelijke partners gevoeld. Gevraagd wordt nu van overheden, dat zij in samenwerking met de maatschappelijke partners, keuzes gaan maken, zodat alle betrokkenen zich op tijd kunnen voorbereiden op de overgang naar een duurzaam energiesysteem. Daarom zetten we ons in om met u de Energievisie Fryslân te gaan vaststellen en deze verder concreter te gaan uitwerken.

**De totstandkoming van de concept-Energievisie**
De Energievisie is tot stand gekomen met medewerking van alle deelnemers van de Friese Energietafel. Sinds de vaststelling van het Startdocument Integraal programmeren door Gedeputeerde Staten (GS) in september 2023 zijn we in Friese Energietafel (FET) verband hiermee gestart. Eerst hebben we feiten en prognoses op een rij gezet en informatie verzameld die van belang waren om een Energievisie te kunnen opstellen. Deze kennis is samengevat in het Kennisdocument, dat in november 2023 jl. met u is gedeeld. Vervolgens hebben overleg gevoerd over ambitie, leidende principes, toekomstbeeld en voorbeelden gemaakt van gebiedsgerichte uitwerkingen om inzichtelijk te maken wat de uitwerking van een Energievisie concreet kan gaan inhouden. In goed overleg en na verdiepende gesprekken met alle partijen van de Friese Energietafel, op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau, is de conceptversie Energievisie nu gereed.

***Opbrengst verdiepende gesprekken ambassadeur wethouder Zoetendal***
Als onderdeel van de opstelling van de visie heeft wethouder Zoetendal, als BO FET ambassadeur integraal programmeren, verdiepende gesprekken gevoerd met de bestuurlijke deelnemers van het BO FET. In de notitie 'Energieke gevoelens' heeft hij zijn analyse van de gesprekken gegeven. Vanwege de waardevolle inzichten die de analyse geeft en de weergave van het gevoel van energie en vastberadenheid onder de bestuurders, delen we deze analyse ter inspiratie met u (zie bijlage).

**Wat is de Energievisie?**
Status en Borging Energievisie
De visie is een agenderende visie, dat wil zeggen dat, na vaststelling door GS, de deelnemende partijen van de FET deze gebruiken voor de beleidsproducten van hun eigen organisatie en de uitvoeringsagenda van de FET. De borging krijgt vorm via drie sporen, die ook onlosmakelijk van elkaar zijn verbonden:

- Als input en onderdeel van het Integraal Programmeren om sturing te geven aan de investeringen in het energienetwerk met pMIEK 2.0 (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat) als (tussen)product.
- Als input en bouwsteen voor de Provinciale en Gemeentelijke Omgevingsvisies.
- Als gezamenlijke visie en product van de Friese Energietafel. De Energievisie is richtinggevend voor de uitvoering van de bestaande samenwerking waarbinnen elke organisatie zijn eigen bevoegdheid en verantwoordelijkheid behoudt. De visie wordt gebruikt voor een herijking en vernieuwing van de huidige uitvoeringsagenda.

Lerend op weg
De visie is geen blauwdruk. Het idee is dat we met deze visie lerend op weg gaan en steeds weer nieuwe inzichten en kennis meenemen voor de volgende Energievisies. Elke vier jaar evalueert de FET de visie

en stelt deze zo nodig en gewenst bij. Elke twee jaar maken we een meerjarenprogramma (het pMIEK) dat leidend is voor de volgorde van investeringen in het energiesysteem.

Inhoud Energievisie

Het gehele document en de bijlagen en een publieksversie van de samenvatting vindt u op de website van de Friese Energietafel.

De energievisie bevat een ***gezamenlijke ambitie*** en de ***leidende principes*** voor de inrichting van het nieuwe energiesysteem en de toelichting daarop. De gezamenlijke ambitie is dat:

- We voor 2050 volledig overgestapt zijn op schone energie en niet meer afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen.
- Fryslân in 2050 evenveel duurzame energie opwekt als er gebruikt wordt.
- We een goed werkend systeem hebben, zonder netcongestie.

In vijf ***leidende principes*** beschreven die leidend zijn voor de bouw van het energiesysteem van de toekomst in Fryslân zijn:

- Fryslân stimuleert energie voor en door de gemeenschap;
- Fryslân zet maximaal in op energiebesparing;
- Alle bronnen zijn nodig, naast kleinschalige is ook grootschalige productie nodig;
- Fryslân past het energie-infrastructuur goed in zowel in het landschap en in het energiesysteem;
- Fryslân versterkt de flexibiliteit van het energiesysteem.

De visie beschrijft een toekomstbeeld van het energiesysteem in 2050 en stipt de ruimtelijke gevolgen ervan aan. Ruimtelijke keuzes maakt de Energievisie niet.

Bij de Energievisie zijn als ***voorbeeld en inspiratie*** voor drie gebieden drie mogelijke ***Ontwikkelpaden*** gegeven. Om een gevoel te krijgen bij welke keuzes voorliggen, ook voor de opstelling van de pMIEK, en om een onderbouwd gesprek te faciliteren tussen overheden en maatschappelijke partners. Benadrukt wordt dat deze als voorbeeld zijn opgenomen. In een vervolgfase zullen ontwikkelpaden ook voor andere gebieden in de provincie worden opgesteld.

**Besluitvorming**

U bent uiteraard vrij om een eigen keuze te maken in hoe u de Energievisie bij uw college, volksvertegenwoordiging of achterban agendeert. Om de uniformiteit te waarborgen in de reacties zouden we het zeer op prijs stellen als u daarbij twee basisvragen kunt voorleggen:

1. Heeft u aan- of opmerkingen, of wensen en bedenkingen, over de ***gezamenlijke ambitie?***
2. Heeft u aan- of opmerkingen, of wensen en bedenkingen over de ***leidende principes***?
3. Heeft u overige aan- of opmerkingen?

Tijdlijn

| | |
|---|---|
| tot 1 augustus | Opstellen reacties colleges, DB, volksvertegenwoordigers en FEA. |
| september 2024 | Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten (PS) worden geraadpleegd. Daarbij kunnen deze kennis nemen van de ingezonden reacties. |
| oktober 2024 | Opstellen Reactiedocument (ambtelijk) op basis van alle zienswijzen. |
| november 2024 | Bespreking reacties in het Bestuurlijk Overleg Friese Energietafel (BO FET) en besluit op welke wijze de reacties worden verwerkt. Aanbieding concept-Energievisie met Reactiedocument aan het college van Gedeputeerde Staten. |
| december 2024 | Gedeputeerde Staten stellen Energievisie vast als bouwsteen voor de Provinciale Omgevingsvisie, de pMIEK 2.0 en andere provinciale visies en plannen. |

januari 2025 Bespreking in het BO FET over de verdere borging van de visie bij de uitvoering, o.a. als actualisatie van de Uitvoeringsagenda van de FET en betrokken partijen.

*Op 14 mei zullen de (co)voorzitters van de FET, de voorzitter van de FEA, het Wetterskip en de netbeheerders in een gezamenlijk persmoment de Energievisie openbaar maken.*

**Tot slot**

Uw reactie op of eventuele vragen kunt u deze stellen aan fet@leeuwarden.nl, onder vermelding van Raadpleging Energievisie.

We wachten Uw reactie af met veel belangstelling.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Sijbe Knol
*(provincie Fryslân)*

Wethouder Evert Stellingwerf
*(gemeente Leeuwarden)*

Covoorzitters de Friese Energietafel

Namens de Friese Energietafel

**Bijlagen**

1. Concept-Energievisie Fryslân (NL en Fries)
2. Analyse ‘Energieke gevoelens’ van ambassadeur Jelle Zoetendal van de verdiepende bestuurlijke gesprekken begin dit jaar.